

GØR DEN GRØNNE OMSTILLING TIL EN GEVINST FOR LANDDISTRIKTERNE

Aftalen om implementering af et Grønt Danmark **lægger op til store forandringer i de danske landskaber**. Fysisk planlægning og landdistriktsudvikling - der ikke har fået en tydelig rolle i aftalen - kan paradoksalt nok blive den røde tråd, der binder grøn omstilling meningsfuldt sammen på tværs af landbrugspolitik, naturpolitik og energipolitik. For der er behov for mere helhedstænkning for at udmønte aftalen succesfuldt.



TEKST /

HELGA
GRØNNEGAARD

Partner og
projektchef
for strategisk
udvikling,
Urland



TEKST /

BIRTHE LINDDAL
JEPPESEN

Ph.d., sociolog
og udviklings-
konsulent,
Fremtids-
forskeren.dk

Målsætningerne er klare; CO₂-udledningerne skal reduceres, vandmiljøet skal forbedres og tabet af biodiversitet skal vendes til fremgang.

Som det fremgår af den internationale 2024 statusrapport for klima, så er den globale opvarmning i sig selv katastrofal, men også blot et aspekt af en dyb polykrise, der inkluderer miljøforringelse, stigende økonomisk ulighed og tab af biodiversitet. Klimakrisen er et symptom på et dybere problem: Overskridelse af økologiske grænser, hvor menneskeligt forbrug overgår jordens evne til at regenerere.

Opgaven burde ikke være til at misforstå. Behovet er alarmerende. Videnskaben ved, hvad der virker. Og senest er der med aftalen om Implementering af et Grønt Danmark afsat godt 40 milliarder kroner til at gøre ambitioner til virkelighed. Alligevel venter vi på gennembruddene - hvorfor?

Vejen mod mere natur, vedvarende energi, renere vandmiljø og bæredygtige landbrugssystemer bør ikke reduceres til blot at handle om størrelser så simple som ton, kvoter, hektar, sektormål, punktkilder, år og kroner. Måleenheder, der ofte ender som genstand for endeløse forhandlinger, udvandede formuleringer og ændrede kommaer fremfor at skabe reelle

forandringer. For drukner arealomlægningen i teknikaliteter, risikerer de konkrete forandringer at udeblive, mens den større mening - det gode liv for os, naturen og økosystemet - forsvinder sammen med motivationen til at tage ansvar og gøre en reel forskel.

HVEM VIL SÅ BETALE FOR AT VÆRE MED?

Spørgsmålet er, hvordan man får jordejere til at sige "ja tak" til at veksle agerland til skov, natur og vådområder og blive naturplejere, når nu systemet, EU-tilskudene og kulturen i nogen grad lønner dem for at gøre det modsatte, altså for at producere foder og fødevarer uden blik for økosystemet?

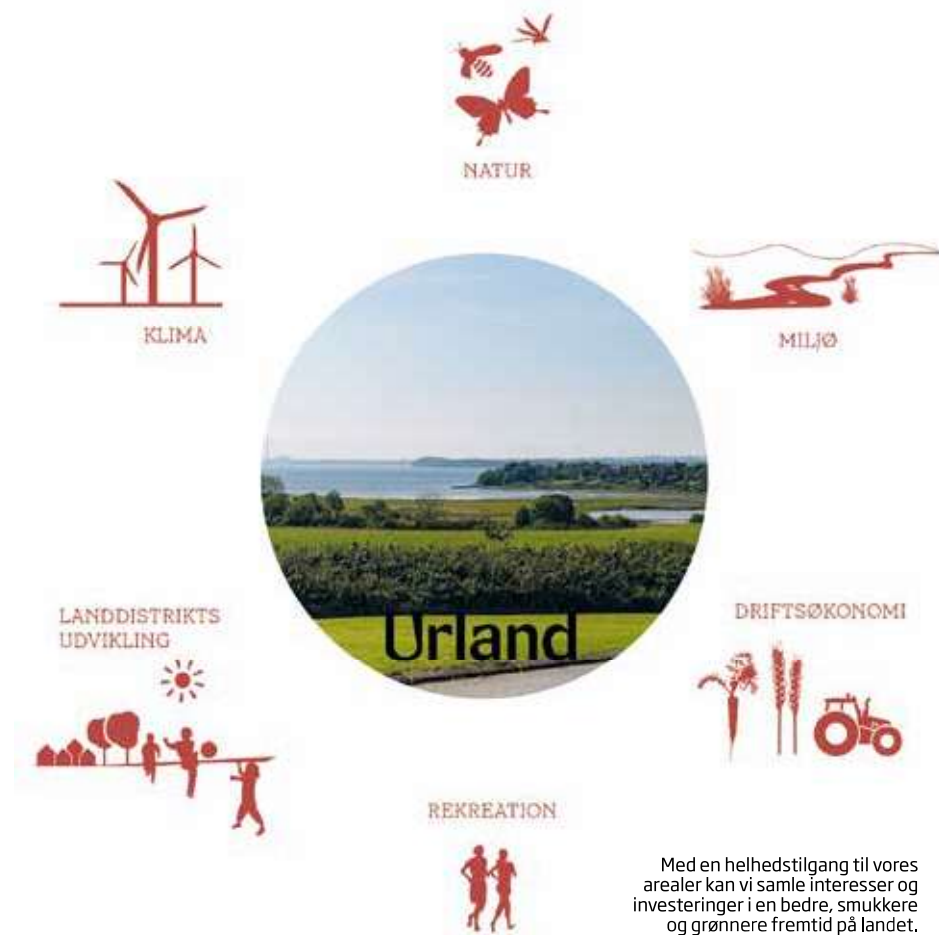
Af samme grund blev aftalen også trukket i langdrag af landbrugsorganisationernes ramaskrig over beløbet på 75.500 kr. pr. ha i kompensation for at rejse skov på landbrugsjord og udsigten til værdiforringelser af dyrkningsjorden. For hvis god landbrugsjord alternativt kan sælges for mellem 200-250.000 DKK pr. hektar, hvorfor så omlægge og acceptere en nedskrivning af værdien?

Landbrugsorganisationerne er for længst brændt igennem med logikken om, at landmænd skal kompenseres for de tab, de oplever ved at omlægge miljø- og klimaødelæggende produktion til bæredygtig produktion.

Men vi skal ikke lade vores horisont og løsninger stoppe ved kompensation. Vi skal i stedet for revitalisere og investere os til grøn omstilling, der skal medføre bedre muligheder for at leve gode, attraktive og moderne liv på landet. Desuden skal fysisk planlægning selvfølgelig dirigere skovrejsning entydigt mod landbrugsarealer med ringere værdi, hvor kompensationsniveauet måske slet ikke er så ringe endda!

Problemet er, at vores arealmål,





Med en helhedstilgang til vores arealer kan vi samle interesser og investeringer i en bedre, smukkere og grønnere fremtid på landet.

plansystem, jordpriser og økonomiske tilskudsprogrammer ikke går i takt. Det er optimistisk at tro, at vi kan nå alle de arealkrævende samfundsbehov og mål i den flotte, nye grønne arealfond uden at gentænke samspillet og skabe de rette synergier, som et helhedsperspektiv kan bidrage med.

Til den opgave har kommunerne brug for stærke og tydelige nationale planprincipper at læne sig op ad. Planprincipper, der skal være gennemtænkte, koordineret og afvejede på tværs af energipolitik, landbrugspolitik og naturpolitik - for ikke at tale om politik for landdistrikterne, der lægger ryg til det hele.

Og som om, at arealfordeelingen ikke er svær nok i sig selv, har EU-Kommissionens formand, Ursula Von der Leyen, for nyligt meldt ud, at den nytiltrådte Kommission har som politik, at en grøn omstilling også skal sikre befolkningen på landet "retten til at blive". For EU ønsker ikke øget urbanisering, men rigere landdistrikter, hvorfor der skal være et alternativ til EU's princip om "retten til fri bevægelighed". Ergo er der nu lagt op til, at landdistrikterne, og dem der bor og driver erhverv der, også skal medtænkes i de store arealomlægninger.

VI LYKKES FØRST, NÅR LANDDISTRIKTERNE BLIVER VINDERE I DEN GRØNNE OMSTILLING

Arealomlægningerne bør ikke alene handle om vindmøller, solceller, kvælstof, fosfor, drivhusgasser, hydrologi og biologi, men derimod også om, hvordan man får skabt gode og grønne liv på landet. Kort sagt bør man løse arealomlægnings-udfordringerne ved at gøre dem til progressiv landdistriktsudvikling.

Landdistrikternes leverancer af grøn strøm og varme, rent grundvand, bæredygtige fødevarer, nationalparker, rene vandløb og fjorde og mere, større og vildere natur kan for alvor skabe en ny balance mellem land og by. Det handler altså om at få lagt en så god og ambitiøs helhedsplan, at arealomlægningerne bliver en dynamo for en grøn og positiv landdistriktsudvikling, så den med Von der Leyens ord kan "sikre folk retten til at blive".

Så selvom den grønne omstilling kan se ud som en næsten umulig opgave, der alt andet lige vil kræve store ofre, kan den omvendt også opfattes som en - once in a century - mulighed for at skabe banebrydende udvikling i landdistrikterne. Det er den områdesanering og grønne vitaminindsprøjtning, som landdistrikterne modsat storbyerne endnu har til gode og i den grad trænger til. -

OM FORFATTERNE:

BIRTHE LINDDAL JEPPESEN

Ph.d., sociolog og fremtidsforsker Birthe Linddal Jeppesen har gennem 24 år arbejdet professionelt med at forstå fremtiden og de muligheder og udfordringer, der følger. I 2023 afsluttede hun en sociologi-ph.d. med fokus på, hvordan man kan bruge landbruget til at skabe grøn omstilling, udvikling og livskvalitet i de danske landdistrikter.

Birthe er i særlig grad optaget af menneskets og fællesskabets placering i en verden i forandring, hvor hun netop nu har stort fokus på, hvordan man får politikere, borgere og forbrugere til at sige "ja tak" til den grønne omstilling.

Hun arbejder i dag som selvstændig rådgiver, hvor hun hjælper kommuner, virksomheder og interesseorganisationer med at forholde sig til fremtidens muligheder, særligt med fokus på den grønne omstilling, natur, landbrug og landskaber, lokale fællesskaber samt by- og landdistriktsudvikling.

HELGA GRØNNEGAARD

Helga Grønnegaard er uddannet kulturgeograf og har haft en lang karriere som embedsmand i forskellige styrelser under Miljøministeriet, hvor hun har arbejdet med politikudvikling og national planlægning af store samfundsopgaver inden for vindmøller, landbrug og natur. Herefter fulgte otte år som sekretariatsleder for Realdanias Collective Impact-initiativ "Fremtidens bæredygtige landskaber", hvorfra Helga har stor erfaring med at samle grønne organisationer, lodsejere og kommuner om fælles løsninger med afsæt i multifunktionel jordfordeling og tillidsfuld dialog.

I dag er Helga partner og projektchef i den landskabsstrategiske tegnestue Urland. Her fortsætter hun med at udvikle og drive samarbejdsrelationer, hvori konkrete arealprojekter og overordnet politik samvirker konstruktivt og viser nye forandringsspor.